

UNIVERSITATEA NAȚIONALĂ DE APĂRARE
Centrul de Studii Strategice de Apărare și Securitate

NESECRET
Exemplar nr.

PROIECȚIA FORȚEI. DETERMINĂRI

Editura Universității Naționale de Apărare
București - 2004

Colectiv de elaborare:

Dr. Nicolae DOLGHIN
Drd. Alexandra SARCINSCHI
Dr. Gheorghe VĂDUVA

- *Toate drepturile rezervate CSSAS*
Tiparul executat la Editura Universității Naționale de Apărare

B. /2004

C. /2004

CUPRINS

<i>Introducere</i>	4
<i>1. Proiecția puterii, proiecția forței</i>	4
<i>2. Caracteristici ale proiecției forței</i>	6
<i>3. Determinări ale proiecției forței</i>	8
<i>3.1. Politice</i>	8
<i>3.2. Economice și tehnico-științifice</i>	8
<i>3.3. Informaționale</i>	9
<i>3.4. Militare</i>	9
<i>3.5. Determinări geostrategice</i>	10
<i>3.6. Determinări culturale, socio-psihiice și demo-militare</i>	11
<i>4. Conceptul european și euro-atlantic de proiecție a forței</i>	11
<i>4.1. Provocări, exigențe și determinări europene în proiecția forței</i>	11
<i>4.2. Conceptul american de proiecție a forței</i>	12
<i>4.3. Conceptul NATO de proiecție a forței</i>	15
<i>4.4. Rolul și locul României în sistemul european și în cel euro-atlantic de proiecție a forței. Realități și posibilități</i>	16
<i>Concluzii și propuneri</i>	16
<i>Bibliografie</i>	17

INTRODUCERE

Proiecția forței este un produs al dilatării spațiului, o promovare a intereselor actorilor politici și o consecință a creșterii mobilității trupelor în toate cele trei medii de confruntare: terestru, maritim și aerian. Proiecția forței este o componentă a proiecției puterii, care presupune un sistem de acțiuni politice, financiare, economice și militare, a căror esență o reprezintă exercitarea puterii în relațiile de putere. Se poate realiza fie prin acțiuni în domeniile amintite, care să impună un anumit timp de comportament, fie prin proiecția efectivă în teatru a unei forțe capabile să impună, prin mijloace violente sau prin descurajare, voința celui care o întreprinde.

Proiecția forței va constitui elementul de bază, factorul vital al războiului viitorului.

1. PROIECȚIA PUTERII, PROIECȚIA FORȚEI

Conceptul de *proiecție a puterii* a rămas neschimbat. Ca modalitate de impunere a voinței a fost confundată multe secole cu proiecția forței. Astăzi, diversificarea procedeelelor de afirmare a statutului prin componentele politice, economice, financiare etc. a făcut din proiecția forței un domeniu de ultimă instanță utilizabil atunci când celelalte au eșuat. De aceea, în ultimii ani, *credibilitatea* a devenit o trăsătură atât de importantă pentru armate. Prin credibilitate se exprimă valențele disuasive, dar și cele persuasive ale armatelor moderne. Astfel, putem considera *proiecția puterii*, noțiune strategică, iar *proiecția forțelor militare*, concept de tip operativ și chiar tactic.

Proiecția puterii permite unui stat (alianță, coaliție, organism internațional etc.) să-și exercite influența într-o zonă, potrivit intereselor, ambițiilor, necesităților și mijloacelor de care dispune. Această proiecție a puterii poate fi exercitată la scară regională, continentală sau globală. Ea pune în joc voința conducătorilor, exprimată prin mijloace politice, diplomatice, lingvistice, economice, culturale, militare și depinde de sursele puterii care sunt naturale (care exprimă avantajele decurgând din dispunere pe globul pământesc), sociopsihice (care țin de conștiința despre sine a unui actor) și sintetice (care țin de economie, finanțe, forțe armate etc.).

„*Proiecția forțelor militare este o expresie a proiecției puterii. Ea constă în a folosi luptătorul, unul dintre stâlpii regali ai statului, ca mijloc concret de afirmare a intereselor și pune în joc trupe regulate, astăzi, cel mai adesea, împreună cu aliații, sub formă de coaliții sau sub egida organismelor internaționale recunoscute de «comunitatea internațională»¹, pentru impunerea voinței în ceea ce privește oprirea conflictelor, dezamorsarea crizelor, stabilitatea și securitatea.*

¹<http://www.geoscopie.com/themes/t345stranav.html>, Richard v. Dobenik., PROJECTION DE PUISSANCE NAVALE ET ETATS UNIS D'EUROPE.

Problemele proiecției puterii și proiecției forței sunt din ce în ce mai complexe, întrucât aduc în scenă numeroși actori: state, dar mai ales organisme și organizații internaționale unde decizia este colectivă, organizații neguvernamentale, rețele de influență, într-o lume în care informația este primordială, unde «a face să se știe» este, câteodată, mai important decât «a ști să faci». De unde rezultă că, în proiecția puterii și, în consecință, a forței, aspectul psihologic și mediatic sunt extrem de importante. De aceea, în bună măsură, conceptul de putere este asociat cu istoria, tradiția, imaginea etc.

Pentru proiectarea puterii² un stat (organism internațional, alianță, coaliție etc.) trebuie să dispună de:

- motivare;
- voință politică;
- capacitate de a desfășura o acțiune diplomatică internațională susținută;
- profunzime strategică;
- puncte de sprijin;
- o rețea economică bine structurată;
- un concept de apărare și forțe armate moderne, bine antrenate;
- stăpânirea sau, cel puțin, posibilitatea de a stăpâni spațiul aerian, terestru și maritim care să-i permită să-și urmărească acțiunea până la atingerea scopului final;
- posibilitate de a acționa asupra informației;
- capacitate de acțiune în dimensiunea cosmică.

Aceste elemente sunt indispensabile pentru proiectarea puterii și a forței, cel puțin pentru cei ce doresc să realizeze acest lucru sau să participe la realizarea lui la scară mondială. Complexitatea factorilor explică motivul pentru care, astăzi, nici un actor nu poate proiecta puterea de unul singur. Interdependențele îl obligă la cooperare totală ori parțială. Astfel, prin lărgirea cercului de subiecți participanți la decizia privind organizarea și desfășurarea proiecției puterii sau forței, crește responsabilitatea pentru astfel de acțiuni. O nouă tendință este și constituirea forțelor multinaționale, reprezentând actori colectivi pentru misiuni apropiate proiecției forței³.

Tendințele centripete și cele centrifuge care se manifestă în Uniunea Europeană pun unele probleme și în ceea ce privește conceptul de proiecție a forței. Datorită conceptelor wilsoniene și intereselor Franței și Marii Britanii, s-a ajuns la destrămarea marilor imperii centrale din 1918 și umilirea perdanților. *„Este însă trist să o spunem, dar, în strategie perdanții trebuie distruși complet, dacă nu vrem să-i regăsim într-o zi alături de inamici. Istoria secolului al XX-lea a demonstrat valabilitatea acestui principiu. Conflictul din Balcani a fost «înghețat» prin expresia unei puteri politice și militare, fără ca el să fie rezolvat cu adevărat.*“⁴ Același lucru se poate spune și despre Caucaz, despre Asia Centrală, despre Africa.

Viziunea umaniștilor referitoare la primatul dreptului față de forță se cere completată cu ideea că, uneori, este necesară forța pentru respectarea dreptului. Acest

---

² Ibidem.

³ www.izv.info/world/news82905.

⁴ Ibidem.

lucru se realizează, de cele mai multe ori, prin *proiecția forței*. Echilibrul strategic nu se obține niciodată prin dezechilibrarea puterii. Faptul că există o singură superputere nu este de natură să ducă la un astfel de echilibru. De unde rezultă că amenințările, îndeosebi cele asimetrice, se vor înmulți. Acestei situații trebuie să i se opună un concept euro-atlantic solid, care să se bazeze pe sistemele de valori comune ale Statelor Unite, ale Europei, NATO și celorlalte centre de putere, să construiască un concept comun de proiecție a forței, de mare importanță pentru deceniile următoare. În acest sens, există unele realizări, unele proiecte și unele programe cum ar fi:

- crearea Forței de Reacție Rapidă a Uniunii Europene (FRRE);
- crearea Forței de Răspuns a NATO (NRF);
- crearea unor forțe comune, proiectabile în teatru (Eurocorp, Euromarfor etc.);
- crearea a numeroase forțe de reacție rapidă în toate țările Uniunii Europene;
- crearea unei forțe navale europene, sub un singur comandament.

2. CARACTERISTICI ALE PROIECȚIEI FORȚEI

În actualul mediu geostrategic de securitate, *proiecția forței*, ca formă de *proiecție a puterii și voinței*, devine o componentă fundamentală a mediului de securitate al veacului al XXI-lea. Caracteristicile proiecției forței sunt determinate de opțiunile politice ale statelor, organismelor și organizațiilor internaționale, structurilor de securitate și ale celor care protejează drepturile omului. Între ele se situează și următoarele:

- credibilitate;
- caracter disuasiv;
- creșterea rolului centrelor de putere, al NATO și al coalițiilor în gestionarea stabilității, a crizelor și conflictelor;
- capacitate sporită de control și supraveghere a zonelor generatoare de tensiuni și conflicte;
- capacitate semnificativă de intervenție rapidă oriunde situația o cere;
- contribuție majoră la stabilizarea zonelor potențial conflictuale;
- flexibilitate strategică;
- caracter preventiv;
- capacitate sporită de intervenție în urgențe civile și militare și în acțiuni umanitare;
- capacitate de intervenție rapidă diferențiată și specifică, inclusiv în acțiuni și rețele informaționale și în ciberspațiu.

Proiecția forței se realizează, deci, în funcție de scopurile urmărite și de obiectivele fixate. Se conturează, din ce în ce mai clar, cel puțin două tipuri distincte de proiecție a forței:

- Proiecția forței în caz de război, îndeosebi în cadrul Războiului bazat pe Rețea și în situația unor conflicte armate;
- Proiecția forței în cadrul operațiilor altele decât războiul.

În ambele cazuri, se aplică principiul proporționalității. Forța care se proiectează în teatru trebuie să fie în măsură să îndeplinească, în timp util, misiunea

primită. Calcularea și planificarea ei încep de la cunoașterea detaliată a situației și se continuă cu definirea clară a tipului de angajare, cu toate implicațiile și consecințele care rezultă de aici.

În cazul **Războiului bazat de Rețea**, ca și în alte conflicte armate care presupun angajarea în luptă și prin luptă a forței, proiecția acesteia se realizează într-un sistem integral de acțiuni, începând cu componentele destinate operațiilor informaționale și continuând cu aducerea în teatru sau în zone adiacente acestuia a forțelor necesare pentru lovitura radio-electronică și operația aeriană. În toate confruntările militare postbelice în care s-a proiectat forța, acest lucru a inclus o componentă informațională, una aeriană și una aeronavală. Celelalte forțe au fost eșalonate în funcție de rol, loc și misiuni. În Războiul bazat pe Rețea va crește rolul *proiecției efectelor*. Uneori nu este nevoie să fie aduse în teatru cantități mari de forțe și mijloace, atâta vreme cât ele pot acționa de la mare distanță, prin vectori deosebit de eficienți, cum sunt aviația de bombardament strategic și rachetele de croazieră. Dincolo de acestea și legat strict de proiecția fizică a forței se situează *proiecția efectului de rețea*. Este limpede că fiecare dintre cele trei grile aduse sau implicate în teatru – grila senzorilor, grila centrală și grila executanților – presupune un anumit tip de proiecție. Vom avea astfel de-a face cu *proiecția senzorilor*, cu *proiecția unor componente ale sistemelor de comandă și control* și, în aceeași măsură, cu *proiecția vectorilor și a executanților* (platformelor de luptă). Aceste proiecții sunt reale și constau în aducerea respectivelor componente în teatru sau în zonele din care pot fi folosite cu randament maxim. Există însă și *proiecții virtuale*, care țin de inducerea unor efecte informaționale cu rol hotărâtor în desfășurarea confruntării.

Proiecția forței în alte operații (în afara războiului, ca urmare a acestuia sau legat de acesta) este una specifică. Pentru fiecare tip de operație există un anumit mod de a proiecta putere, forță sau efect. Chiar dacă etapele sunt aceleași, fiecare operație își are particularitățile ei.

În *operațiile post-conflict sau post-război* se aduc în zonă forțe capabile să impună și să mențină ordinea, să lichideze urmările războiului și să asigure instaurarea și menținerea păcii. La aceste operații participă, deopotrivă, forțe speciale, unități de poliție militară, structuri logistice, spitale, organizații umanitare, reprezentanți ai organismelor internaționale etc., dar și forțe care au capacitatea de a-i descuraja pe foștii beligeranți și a stăpâni fenomenul de reacție asimetrică, tip gherilă.

În *operații de stabilitate* sunt aduse în zonă forțe de securitate, capabile să se interpună, să asigure implementarea prevederilor acordurilor internaționale, protecția populației și a bunurilor. De regulă, în acest caz, proiecția forței începe cu structurile informaționale, cu cele logistice și cu cele de protecție ale primelor elemente ajunse în zonă. Proporția dintre componente este dată de caracteristicile situației, de riscuri, amenințări și vulnerabilități.

În *urgențe civile și militare*, proiecția forței se efectuează în funcție de caracteristicile acestor urgențe. Sprijinul acordat Turciei pe timpul cutremurelor din anii trecuți, altor populații în cazul unor calamități și dezastre, al unor mase mari de refugiați (Kosovo, 1999), al unor atacuri teroriste cu efecte foarte mari, s-a realizat prin aducerea urgentă în zonă a unor elemente (unități speciale, poliție, forțe de ordine,

spitale, organizații umanitare etc.) care să contribuie efectiv la rezolvarea problemelor.

Toate aceste elemente aparținând proiecției forței vor fi însoțite însă și de componente ale proiecției puterii: relații și mecanisme politice, investiții, proiecte economice, financiare, sociale etc. Altcumva, proiecția puterii riscă să devină o acțiune vulnerabilă.

3. DETERMINĂRI ALE PROIECȚIEI FORȚEI

3.1. Politice

Pentru elaborarea unor politici și strategii, care au în vedere proiecția forței, este nevoie, în primul rând, de *voință și co-participare politică*. Sunt țări care au posibilități economice, tehnologice și militare, dar nu folosesc, în strategia lor de securitate, conceptul de *proiecție a forței*. Această voință politică aparține însă nu numai statelor, ci și organismelor internaționale, Alianței Nord-Atlantice, coalițiilor, marilor corporații etc. Conceptul de proiecție a forței este legat de cel de proiecție a puterii. Iar proiecția puterii înseamnă mult mai mult, de la interese economice la zone de influență, de la prevenirea sau provocarea conflictelor la realizarea stabilității și menținerea păcii.

Determinările politice sunt, de asemenea, esențiale și în *proiecția forței*. Ele rezultă din:

- necesitatea sau voința impunerii unor interese, prin violență armată;
- protecția unor valori sau sprijinirea unor state care se confruntă cu grave amenințări;
- necesitatea prevenirii crizelor și conflictelor;
- descurajarea tensiunilor și a situațiilor conflictuale;
- realizarea stabilității;
- menținerea sau impunerea păcii.

Caracteristic pentru începutul secolului al XXI-lea este implicarea tot mai accentuată a organismelor și organizațiilor internaționale de securitate, a Alianței Nord-Atlantice, a coaliției antiteroriste și a marilor puteri în elaborarea politicii și strategiei de proiecție a forței. Proiecția forței nu mai poate fi confundată cu agresiunea, ca odinioară, ci se prezintă din ce în ce mai mult ca un instrument eficient de dezamorsare a crizelor și conflictelor, de menținere a păcii, de solidaritate internațională, de realizare a stabilității ca o etapă de început a securității.

3.2. Economice și tehnico-științifice

Voința politică, deși absolut necesară, nu este de-ajuns. Cel care vrea sau dorește să proiecteze putere și forță trebuie să dispună de toate elementele și resursele care să-i permită aceasta. Fără o economie performantă care să-i asigure toate resursele necesare proiecției, iar ulterior stabilizării, fără un nivel tehnologic ridicat, nu este posibil să fie materializat conceptul de proiecție a forței. E drept, Uniunea Europeană și majoritatea țărilor care fac parte din ea au posibilități economice și

tehnologice pentru a materializa acest concept, dar, cel puțin în ceea ce privește proiecția forței (europenii proiectează deja componente ale puterii), continentul european nu avut, până la summit-ul de la Nisa din 2000, o doctrină clară. Chiar și în aceste momente, când UE a hotărât să se doteze cu capacități de proiecție a forței, activitatea este abia la început de drum. Odiioară, marile țări europene proiectau nu numai putere, ci și forțe. Probabil că se va reveni la o astfel de strategie, care pare indispensabilă construirii mediului de securitate în secolul al XXI-lea. Determinările economice și tehnostiințifice au un rol esențial în proiectarea forței. Cele mai importante dintre acestea sunt:

- nevoia de resurse și de control al căilor de acces și de transport;
- interesul marilor companii transnaționale, care joacă un rol deosebit în procesul de globalizare a economiei;
- cerința de combatere a rețelelor teroriste, de traficanți și centrelor de gravitate ale economiei subterane;
- potențialul economic și tehnologic foarte ridicat al statelor care proiectează putere și forță sau care participă la proiectarea acestora de către organizații de securitate internaționale, de Alianța Nord-Atlantică, de coaliții, grupări de state, structuri economice mondiale etc.;
- posibilitatea economiei de a asigura transportul aerian și naval de mare capacitate, realimentarea în aer a aeronavelor de transport și de luptă, logistica etc.;
- nivelul tehnologiei de vârf (*high tech*) și tehnologiei informației (*IT*).

3.3. Informaționale

Fără o cunoaștere exactă a situației, din teatru sau din zona de interes, nu poate fi concepută materializarea conceptului de *proiecție a forței*. Operațiile informaționale preced și însoțesc totdeauna celelalte operații. Succesul acestora determină în mare măsură victoria. Proiecția forței este condiționată de calitatea și suficiența informațiilor din teatru și din zonele de interes. Pentru aceasta:

- sunt amplasați din timp senzorii și activate rețelele (grilele) de informații;
- comandamentele și structurile care planifică proiecția forței sunt conectate la aceste grile, primind informația în timp real sau cvasi-real;
- planurile de căutare sunt adaptate în permanență la cerințele etapelor pe care le conține activitatea de proiecție a forței;
- mijloacele tehnice, sursele și structurile de informații oferă decidenților și planificatorilor un suport informațional continuu, cu posibilități anticipative care facilitează organizarea detaliată a proiecției forței și autoreglarea pe parcurs și în teatru.

3.4. Militare

Determinările de natură militară sunt cele mai evidente în arhitectura proiecției forței, componentă a proiecției puterii. Pentru a fi proiectată, această forță

trebuie, mai întâi, să existe. Între cele mai importante caracteristici și determinări militare ale proiecției forței se situează și următoarele:

- existența unei armate sau unor componente ale acesteia structurate în așa fel încât să fie transportabile și proiectabile în teatru (structuri modulare);
- capacitatea de transport aerian, naval și terestru remarcabilă;
- existența unei logistici flexibile, integrate, transportabilă în teatru;
- existența unor comandamente capabile să planifice și să organizeze proiecția forței;
- capacitatea unităților de a folosi infrastructurile existente și de a le menține în permanență funcționale;
- antrenarea continuă și temeinică a tuturor forțelor proiectabile, astfel încât să facă față marilor dificultăți pe care le presupune.

3.5. Determinări geostrategice

Proiecția forței nu se face pe un loc gol, pe un pământ al nimănui. De cele mai multe ori, proiecția forței înseamnă o angajare semnificativă într-un teatru de operații sau într-o zonă de interes, care poate produce adevărate mutații strategice. De aceea, o astfel de activitate are totdeauna valoare geostrategică, implicând state, organizații de securitate, organizații neguvernamentale, organisme și structuri internaționale. Proiecția forței se realizează adesea la limita dreptului internațional, urmând, în general, liniile geografice sau geostrategice descrise sau sugerate de marile școli de geopolitică și geostrategie. Proiecția forței ține de geostrategie. Ea trebuie gândită, concepută și planificată în funcție de aceste determinări geostrategice, adică de spațiu, de timp, de sistemele de poziționare a forțelor, de resurse, de caracteristicile mediului strategic de securitate, de atitudinea celorlalți actori, de interese pe termen îndelungat etc.

Principalele determinări geostrategice ale proiecției forței se referă la:

- caracteristicile geografice și strategice ale zonei în care se proiectează forța;
- distanțele, coridoarele strategice, căile de acces, prezența sau absența resurselor;
- impactul asupra relațiilor dintre statele din zonă;
- modul cum sunt afectate centrele de putere sau marile puteri din spațiul vizat sau din spațiile adiacente;
- raportul de forțe înainte de intervenție, pe timpul intervenției și după aceasta;
- locația bazelor militare și armamentului strategic, îndeosebi a vectorilor nucleari;
- configurația civilizațională a spațiului vizat și a spațiilor adiacente (de falie, de confluență, heartland, rimland etc.);
- consecințe de mediu.

3.6. Determinări culturale, socio-psișice și demo-militare

Sistemele de valori au un rol esențial în configurarea comportamentului statelor, puterilor, alianțelor, coalițiilor, organismelor și organizațiilor internaționale etc. De asemenea, calitatea și specificul societăților, factorul demografic, îndeosebi cel demo-militar au avut și au încă influență în ceea ce privește proiecția forței, atât în spațiul celui ce proiectează putere și forță, cât și în cel vizat. Construcțiile aparținând sistemelor de valori au constituit întotdeauna fundamente pentru închegarea ideologiilor care, la rândul lor, au constituit o motivație solidă pentru susținerea acțiunilor militare.

4. CONCEPTUL EUROPEAN ȘI EURO-ATLANTIC DE PROIECȚIE A FORȚEI

4.1. Provocări, exigențe și determinări europene în proiecția forței

Este posibil ca, în noul concept de proiecție a forței, Uniunea Europeană să aibă în vedere cel puțin cinci aspecte importante:

- Proiecția forței în interiorul continentului pentru rezolvarea unor crize și conflicte (de tipul celui din Kosovo), care se pot produce datorită unor acumulări de tensiuni specifice reconstrucției europene și marilor frustrări la care sunt supuse unele țări, entități sau etnii;
- Proiecția forței pentru combaterea amenințărilor asimetrice de orice fel, îndeosebi a terorismului, rețelelor traficantilor, crimei organizate și economiei subterane agresive, în cadrul unor misiuni tip Petersberg;
- Proiecția forței în acțiuni și operații de stabilitate și de menținere a păcii în afara continentului;
- Proiecția forței, împreună cu Statele Unite și cu celelalte țări din NATO, pentru aplicarea unor lovituri preventive sau pentru distrugerea unor centre vitale ale terorismului internațional și combaterea altor amenințări;
- Proiecția forței în limitele art. 5 din Tratatul de la Washington.

Deși proiecția forței este un concept vechi⁵, Uniunea Europeană nu l-a tratat, de la sfârșitul Războiului Rece (chiar de la finele celui de al doilea război mondial) și până în secolul al XXI-lea, cu deosebită atenție, considerând că nu există provocări care să justifice un astfel de concept pentru spațiul continental. De altfel, în condițiile ordinii bipolare a lumii, proiecția forței era mai curând un „*atribut*” al celor doi actori principali în zonele proprii de interes, iar din partea superputerilor, reacții în oglindă. În afara lor, o asemenea acțiune implica multe riscuri. După cele întâmplate însă în spațiul ex-iugoslav, UE și-a dat seama de incapacitatea sa de a gestiona crizele chiar

---

⁵ Franța și Marea Britanie au dispus, încă din anii '70, de capacități remarcabile de proiecție a forței, potrivit intereselor lor în Africa și în alte părți ale lumii. Francezii au avut în structura Forțelor terestre, până în anul 1998, o componentă, de valoarea unui corp de armată, denumită Forța de Acțiune Rapidă (FAR), formată din 4 mari unități, dintre care una de parașutiști, una blindată, una de infanterie ușoară și una de vânători de munte, iar Marea Britanie a avut dintotdeauna un corp expediționar în măsură să intervină în orice moment, cu sprijinul informațional al Statelor Unite, oriunde interesele sale o cer.

în propriul său areal, izbucnite ca urmare a acumulărilor de zeci sau chiar de sute de ani a numeroase tensiuni ce pot crea probleme de securitate⁶ și, ca urmare, de necesitatea imperativă a realizării unor mijloace militare⁷, dimensionate potrivit obiectivului european de prevenire a crizelor și conflictelor și de gestionare a crizelor (misiuni tip Petersberg, înscrise în Tratatul de la Amsterdam).

Europenii au elaborat un „*plan de performanță*“ care cuprinde două mari serii de acțiuni complementare:

a) Activități comune, prin care s-a urmărit:

- consolidarea, combinarea și adaptarea numeroaselor forțe multinaționale europene (Eurocorp, Eurofor, Euromarfor etc.);
- achiziționarea comună de mijloace de transport aerian, element esențial în proiecția forței, și, la momentul potrivit, a mijloacelor maritime;
- elaborarea de scenarii de criză care să permită precizarea compunerii și organizării forțelor necesare;
- constituirea și gestionarea în comun a unor capacități de informații, achiziția de sisteme de informații și mijloacele de supraveghere.

b) Adoptarea unor criterii simple, sau a unor zone de convergență, care să permită orientarea structurii bugetelor și forțelor militare spre o mai bună capacitate de proiecție.

La Summit-ul de la Bruxelles din 12-13 decembrie 2003 s-a decis constituirea unei structuri de planificare a operațiilor UE și utilizarea de către europeni a unor capacități proprii de planificare și conducere a operațiilor. În februarie 2004, Marea Britanie, Germania și Franța au hotărât înființarea unei forțe militare întrunite desfășurabile în 15 zile și apte să acționeze 30 zile.

Raționamentul „*forțe armate/populație*“ nu se mai reduce la vechiul concept de apărare teritorială împotriva unei amenințări din afară, ci reflectă prioritatea care se acordă proiecției forței⁸. De aceea, încă din 1999, s-a considerat că ponderea în alocațiile bugetare militare pentru cercetare/dezvoltare trebuie s-o aibă echipamentele și mentenanța (O&M). În Franța, aceste cheltuieli reprezintă în jur de 50%, iar în Regatul Unit, 60%.

4.2. Conceptul american de proiecție a forței

În concepția americană, proiecția eficientă a forței necesită un sistem care poate funcționa astfel:

- Plecare directă de pe bazele de dislocare;
- Transportarea forței asupra țintelor într-o gamă globală;
- Aplicarea precisă și oportună a forței;
- Revenirea la baze, fără riscuri, pentru a fi în măsură să se intervină în mai multe reprize, după nevoi.

⁶ <http://www.notre-europe.asso.fr/pages/Proposition2c.htm>.

⁷ În timp ce cheltuielile militare ale membrilor UE ating 60% din bugetul american, Europa este departe de a dispune de 60% din capacitățile americane în fața crizelor de după Războiul Rece, inclusiv a misiunilor Petersberg (<http://www.notre-europe.asso.fr/pages/Proposition2c.htm>).

⁸ <http://www.notre-europe.asso.fr/pages/Proposition2c.htm>.

La ora actuală, doar aviația este în măsură să asigure proiecția rapidă a forței la scară globală. Sistemul rezultat din dezvoltarea tehnologiilor și recrudescența amenințărilor, îndeosebi a celor de natură asimetrică, implică realizarea unor module care să fie folosite cu ușurință în proiecția forței la toate nivelurile, potrivit cerințelor efective ale gestionării crizelor și conflictelor.

Potrivit FM 34-1⁹, *sprijinul informațional* în ceea ce privește proiecția forței presupune, între altele, înțelegerea și aplicarea a cinci principii: comandantul conduce activitatea de informații; sincronizarea informațională; operațiile de dedublare; folosirea unei tactici; difuzarea.

Imperativele proiecției forței: flexibilitate, abilitatea de a se redimensiona și restructura (scalability) și capacitatea de adaptabilitate (tailorability). Operațiile informaționale în timp de pace sunt importante pentru comandanții de corpuri și de divizii, care au nevoie de informații în procesul de planificare a operației de proiecție a forței. Informația (intelligence) susține toate cele șapte etape ale operațiilor de proiecție a forței:

- Mobilizarea;
- Activitatea de pre-desfășurare;
- Desfășurarea;
- Intrarea în operație;
- Operațiile;
- Operațiile de oprire și post-conflict;
- Reconversia și reconstituirea;
- Demobilizarea.

Aceste etape nu sunt în mod necesar distincte sau secvențiale și prezintă unele dificultăți în planificare și execuție. Serviciile de informații trebuie să-l ajute pe comandant să depășească aceste dificultăți. Operațiile informaționale trebuie să prevadă, să identifice, să aibă în vedere și să evalueze toate amenințările potențiale în ansamblul operațiilor de proiecție a forței. Acest lucru este dificil mai ales în etapele operațiilor de desfășurare și de intrare (angajare) ale proiecției forței. În timpul acestor etape, forțele sunt vulnerabile.

Un rol deosebit în proiecția forței îl are componenta logistică. În acest scop, armata și-a stabilit trei scopuri pentru componenta logistică, cunoscute drept *elementele de sprijin al serviciului de luptă* (combat service support - CSS). Două dintre aceste scopuri, denumite *scopuri pentru proiecția puterii*, vizează reducerea elementelor logistice care însoțesc forțele desfășurabile și a timpului destinat mutării acestora. Specialiștii Centrului Arroyo au identificat cinci strategii emergente pentru transformarea elementelor CSS ale armatei:

1. reducerea cererii;
2. suportul modular;
3. logistica bazată pe distribuție;
4. îmbunătățirea capabilităților de desfășurare;

---

⁹ 155.217.58.58/cgi-bin/atdl.dll/fm/34-1/CH3.HTM, FM 34-1, Capitolul 3.

5. plasarea în teatru.

Cele cinci strategii au două abordări complementare menite să îmbunătățească transformarea CSS. Primele trei asigură reducerea elementelor logistice care însoțesc forțele desfășurabile, iar ultimele două – creșterea vitezei de desfășurare. Trebuie subliniat faptul că este necesar ca o armată expediționară să întrunească toate cele cinci strategii, nu doar una sau două. Potențialul acestor strategii a început să fie evidențiat de la nivelul de brigadă în sus. Armata trebuie să aibă, în continuare, ca principal scop transformarea structurilor de execuție (platformele de luptă și forțele, în general) în unele mult mai eficiente¹⁰.

Proiecția forței/manevra dominantă furnizează capacitatea de a răspunde mai bine la amenințările asimetrice, permițând forțelor rapid desfășurabile să realizeze în timp scurt dominanța (pentru o perioadă limitată) împotriva potențialelor amenințări din majoritatea mediilor operaționale. Acest lucru este posibil datorită înaltei tehnologii care asigură transformarea unei forțe puțin numeroase în una letală. Proiecția forței/manevra dominantă substituie focul cu forța.

Proiecția forței/manevra dominantă cupleză noile tehnologii într-o componentă remodelată care, în mod normal, operează ca unități mici, ușoare și agile. Aceste unități vor opera în puncte dispersate, oferind inamicului doar câteva ținte concentrate. Astfel, este realizată capacitatea de supraviețuire a forței, concomitent cu extinderea ariei sale de influență. Atunci când este nevoie, aceste unități se contopesc într-o formație de luptă mai mare.

Există șase elemente principale ale capabilității operaționale inerente proiecției forței/manevrei dominante:

1. înțelegerea comprehensivă (analiza, cunoașterea) a situației, care constă într-o „fotografieră” comprehensivă a câmpului de luptă;
2. managementul eficient, comanda și controlul luptei;
3. foc direcționat, de răspuns, care să corespundă schimbărilor intervenite în cursul luptei;
4. infrastructură informațională robustă, prin care să se realizeze capacitatea de a furniza informațiile necesare solicitanților acolo unde și când este nevoie, indiferent de tipul de mediu operațional, printr-o rețea de comunicații multinivelară, securizată;
5. mobilitate superioară, exprimată în capacitatea de a plasa rapid forța sau elemente ale forței și elementele necesare unde și când este nevoie;
6. susținere abilă, dată de o capacitate sporită de a aplica tehnici logistice moderne, folosindu-se infrastructura informațională, cu scopul de a furniza echipamentul necesar la locul și momentul potrivit pe baza unui sistem logistic redus.

Realizarea proiecției forței/manevrei dominante depinde în mare măsură de realizarea majorității capabilităților funcționale specifice asociate cu superioritatea informațională și cu focul de precizie.

Intervenția propriu-zisă în teatre (care se face prin proiecția forței) are patru faze:

¹⁰ *Strategii pentru o armată expediționară* - Raport de cercetare, RAND, Arroyo Center, 2003

Faza I constă în stoparea invaziei în teatru sau concomitent în două teatre. Dacă faza aceasta nu se realizează la timp, cea următoare – respectiv, expulzarea forțelor inamice de pe teritoriul capturat de acestea – va fi mult mai dificilă. De aceea, este mai potrivit ca forța capabilă să intervină pentru a-l alunga pe inamic, să descurajeze și să prevină acțiunea acestuia.

Faza a II-a cuprinde desfășurarea forței decisive (DDF). Adesea, deciziile inițiale în proiectarea forței sunt cele mai critice, mai ales în ceea ce privește alegerea primelor unități care vor fi duse și introduse în teatru. Desfășurarea lor depinde de foarte multe elemente, între care cele mai importante sunt infrastructurile. În situația în care acestea nu sunt corespunzătoare, este necesar să fie aduse la timp în teatru elemente de sprijin care să amelioreze aceste infrastructuri. O dată cu sosirea elementelor grele, ofensiva inamicului trebuie stopată și trecut la contraofensivă. Aceasta este faza în care majoritatea forțelor sunt deja sosite în teatru, desfășurate și angajate în luptă. În acest timp, forțele de sprijin stabilesc structura logistică necesară pentru susținerea operațiilor intensive de mare anvergură.

Faza a III-a constă în trecerea la contraofensivă/contraatac. Când forțele sunt suficiente în teatru, se trece la un contraatac de anvergură aero-terestru, care poate cuprinde și un asalt amfibiu. Fiecare dintre forțele participante are misiuni precise.

Faza a IV-a se referă la asigurarea stabilității post război (post-conflict). În această fază de desfășurare forțele de tranziție care execută operația post-conflict.

4.3. Conceptul NATO de proiecție a forței

NATO se află într-un proces de schimbări profunde, atât în ceea ce privește conceptul strategic – elaborat la summit-ul de la Roma din 1991, perfecționat la summit-ul de la Washington, din 1999 și la cel de la Praga, din 2002 –, cât și referitor la structura de forțe și filosofia însăși a Alianței. În centrul acestor schimbări se situează realizarea unei *structuri desfășurabile de forțe*, creșterea capacității de intervenție rapidă și simplificarea conducerii.

Există în cadrul NATO un concept de regrupare și constituire a dispozitivelor și transporturilor (RSOM). Doctrina RSOM se adaptează, în prezent, exigențelor noului concept care a dus la constituirea Forței de Răspuns a NATO (NRF). Proiectarea acestei forțe de 21.000 de oameni în cel puțin șase zile creează probleme deosebite nu numai în ceea ce privește transporturile, ci în toate etapele operațiilor respective, de la constituirea dispozitivului de îmbarcare, până la desfășurarea în teatru, indiferent de natura operației respective.

Noua viziune asupra RSOM nu mai tratează această activitate ca pe o fază operațională distinctă de mișcare înainte. Responsabilitatea planificării și desfășurării forței revine Comandamentului Operațional Întrunit (JFC). Deci, RSOM nu mai este o simplă funcțiune logistică. NATO dorește să-și structureze în așa fel forțele încât să fie capabile să intervină rapid, selectiv și decisiv în întregul spectru al operațiilor. Cele patru elemente cheie ale acestei capacități sunt: viteza, puterea, rezistența și interoperabilitatea. Viteza și rapiditatea nu se referă numai la mișcare, ci mai ales la proiecția forței în teatru. Aici RSOM are un rol esențial în proiectarea puterii de

luptă. Aceasta ține deopotrivă de calitatea comandamentului și de calitatea forței. Elementul catalizator al noilor transformări semnificative din cadrul Alianței îl constituie NRF.

4.4. Rolul și locul României în sistemul european și în cel euro-atlantic de proiecție a forței. Realități și posibilități

Conceptul de proiecție a forței este cu totul nou pentru Armata Română. Înainte de 1989, nu s-a pus această problemă. O astfel de cerință a devenit clară și obligatorie în ultimul deceniu al secolului al XX-lea, o dată cu adoptarea unei strategii naționale de integrare în NATO și în Uniunea Europeană și cu noul concept euro-atlantic de gestionare a crizelor și conflictelor.

Posibilitățile sunt limitate și în ceea ce privește transportul aerian și cel naval. Dar de aici nu rezultă că astfel de posibilități nu există sau nu pot fi create în viitor. Avioanele din dotarea transportului aerian intern ar putea asigura, cu o anumită pregătire prealabilă, transportul și lansarea într-un teatru relativ apropiat a parașutiștilor și forțelor speciale. De asemenea, cele patru C 130 din dotare măresc raza proiecției. Unul dintre ele a și fost folosit pentru transportul forțelor românești în Afghanistan. Desigur, în caz de urgențe, pentru transportul aerian al forțelor pot fi folosite aeronave ale companiilor *Tarom* și *Romavia*, nave comerciale și alte mijloace. De altfel, în aproape toate misiunile de menținere a păcii la care a participat și participă România (în Somalia, Angola, Bosnia și Herțegovina, Kosovo, Afghanistan), transportul forțelor s-a realizat atât pe calea aerului, cât și pe calea maritimă. Unele dintre aceste mijloace au aparținut României, altele au fost închiriate sau puse la dispoziție de organisme internaționale sub egida cărora au fost îndeplinite misiunile respective. Dacă, pentru transportul personalului, s-ar mai găsi mijloace, transportul tehnicii grele la mare distanță rămâne o problemă extrem de dificilă care urmează să fie rezolvată. De altfel, nici în cadrul țărilor europene, conceptul de proiecție a forței nu este încă implementat la nivelul cerut de gestionarea crizelor și conflictelor.

Ca membră a NATO, pentru constituirea capacităților necesare îndeplinirii obligațiilor, țara noastră va beneficia, fără îndoială, de sistemul de transport intern existent în cadrul Alianței, precum și de mijloacele Alianței, dar va fi nevoie și de un efort propriu, în limitele angajamentului național și exigențelor conceptului strategic care va fi adoptat la summit-ul de la Istanbul, pentru realizarea unei capacități naționale, integrată celei comunitare, de proiecție a forței și de autosustenabilitate în teatru.

CONCLUZII ȘI PROPUNERI

1. Conceptul de proiecție a forței devine esențial pentru societatea de tip informațional, care are compatibilități și condiționări globale. Acest concept trece din ce în ce mai mult din sfera proiecției puterii și influenței, ca urmare a interesului de stat, în sfera strategiei de gestionare a crizelor și conflictelor, de prevenire a

războiului și de intervenție în urgențe civile și militare, care este o funcție a interesului global.

2. Proiecția forței se constituie în principiu într-o expresie a solidarității și responsabilității democratice internaționale. Ea este îndreptată îndeosebi împotriva amenințărilor asimetrice, având în același timp și o pronunțată funcție de descurajare a războiului. Astfel esența ei trece de la expresia de proiecție a puterii de stat la cea de proiecție a voinței comunității internaționale, Alianței, coaliției, structurilor de securitate.

3. O armată modernă, pentru a conta în sistemul securității internaționale și regionale, trebuie să aibă o capacitate remarcabilă de proiecție. Acest lucru angajează, într-un fel, întreaga societate, voința politică, economia, finanțele și transporturile, astfel încât capacitatea de proiecție se definește ca o chestiune de voință, conștiință și potențial.

4. În cadrul proiecției forței, mai ales în situațiile cu participare multinațională, va exista posibilitatea asigurării complementare a capabilităților necesare. Astfel, fiecare armată va putea participa cu cele mai potrivite structuri de care dispune, fără a mai fi necesar să acopere de una singură absolut toate „nișele” operației, ceea ce se va realiza prin eforturi colective.

5. În acest sens, este necesar ca, în actualul și viitorul proiect al structurii de forțe a Armatei Române, să se acorde o atenție specială capacității de proiecție, în sensul viziunii euro-atlantice și conceptului european de proiecție a forței.

6. În cadrul acestui proces ar fi recomandabil să se organizeze mai multe sesiuni de comunicări științifice, pe diferite niveluri de competențe, de la cele strategice la cele tehnice, și, în sistemul învățământului militar superior, această temă să fie studiată cu prioritate.

BIBLIOGRAFIE

- Regulamentele forțelor armate ale SUA: FM-34-1, FM-44-85, FM-100-10-0
- Centre d'Etudes et de Recherches sur l'Armée, LE SYSTEME MILITAIRE DES ETATS-UNIS, Institute d'Etudes Politiques de Toulouse, f.a.
- www.stratisc.org, Halford J. Mackinder, LE PIVOT GÉOGRAPHIQUE DE L'HISTOIRE
- CSSAS, HOMINIS 2003, *Principii ale războiului și luptei armate*
- <http://www.geoscopie.com/themes/t345stranav.html>, Richard v. Dobenik., PROJECTION DE PUISSANCE NAVALE ET ETATS UNIS D'EUROPE.
- www.airpower.maxwell.af.mil/airchronicles/aureview/1985/jan-feb/gaston.html, Dr. Leonard C. Gaston, *PLANIFICATION POUR LA PROJECTION DE FORCE*
- 155.217.58.58/cgi-bin/atdl.dll/fm/34-1/CH3.HTM, *FM 34-1, Capitolul 3.*
- www.fas.org/spp/starwars/docops/fm44-85/Ch4.htm, *FM 44-85, Capitolul 4, Operații de proiecție a forței*
- *Strategii pentru o armată expediționară* - Raport de cercetare, RAND, Arroyo Center, 2003
- JOINT WARFIGHTING SCIENCE ANT TECHNOLOGY PLAN, SUA